

اولین هفته نامه حقوقی کشور

آفتاب حقوقی

مسئولان میراث فرهنگی یزد

کجامشغولند؟

خیابان کشی

در بخشی از محدوده

تاریخی شهر یزد صفحه ۵

قیمت: ۵/۰۰۰ تومان

سه شنبه ۴ دی ۱۴۰۳ سال دوم شماره ۸۷

اجباری شدن بیمه صندوق امانات بانکها

دکتر فرشید فرحناکیان
آموزگار حقوق تجارت

بانکها به موجب بند (۷) ماده ۳ مقررات ناظر بر عملیات مجاز بانکی مصوب یک هزار و یکصد و سی و پنجمین جلسه شورای پول و اعتبار مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۲۷ مجاز به قبول و نگهداری اشیاء گران بها، اسناد و اوراق بهادار و اجاره صندوق امانات به مشتریان می باشند. به موجب این بند چنانچه قبول و نگهداری اشیاء گران بها، اسناد و اوراق بهادار و اجاره صندوق امانات به مشتریان در چارچوب قوانین و مقررات مربوطه توسط بانک انجام شود، عملیات بانکی محسوب می گردد.

در جریان سرقتی که از شعبه دانشگاه بانک ملی انجام شد، حدود ۱۶۲ صندوق اجاره ای این بانک

و محتویات آن مورد سرقت قرار گرفت. مشمول بیمه نبودن این صندوقها و محتویات آنها به منظور پرداخت خسارت در زمان وقوع حوادثی همچون سرقت از بانک، در آن زمان از موضوعات حائز اهمیت شد؛ زیرا به استناد قوانین بانکی از آنجاکه مسئولان بانک ملی اطلاعی از محتویات داخل صندوقها نداشته اند، مسئولیتی هم در قبال خسارات وارد شده به آنها ندارند. به گفته مسئولان بانک ملی، این بانک فقط یک محل مطمئن برای نگهداری اشیاء به مشتری اجاره داده و فرض آن است که بانک از محتویات داخل صندوقهای امانات اطلاع نداشته است. البته بانک باید امنیت و حفاظت از اموال و شعبات خود را تأمین کند. در این راستا، اگر از نظر کارشناسی ثابت شود که هر بانکی مقررات قانونی و مصوب مراجع انتظامی را رعایت نکرده و ثابت شود که دزدان از این قبیل ضعفهای امنیتی شعب سوءاستفاده کرده اند، مسلماً بانک مطابق عموماًت قانونی در قبال مسامحه یا قصور در فراهم آوردن شرایط لازم امنیتی شعبه مسئول جبران خسارت به مشتری خسارت دیده شناخته خواهد شد.

علاوه بر این، شرکت های بیمه نیز نمی توانند با توجه به محتوای محرمانه این صندوقها، به طور مشخص بیمه ای برای آنها در نظر بگیرند؛ بلکه صندوق اجاره به طور کلی می تواند بیمه شود که در این مورد هم نوع پوشش بیمه ای و سقف آن مورد توجه خواهد بود. ممکن است داخل یک صندوق فقط اسناد یا وسیله ای نگهداری شود که ارزش مالی چندانی ندارد و در صندوق دیگر یک عتیقه با ارزش چند میلیارد تومانی باشد. در این حالت حتی اگر پوشش بیمه ای هم به صورت کلی انجام شود، نمی تواند پاسخگوی هزینه و خسارت وارد شده باشد.

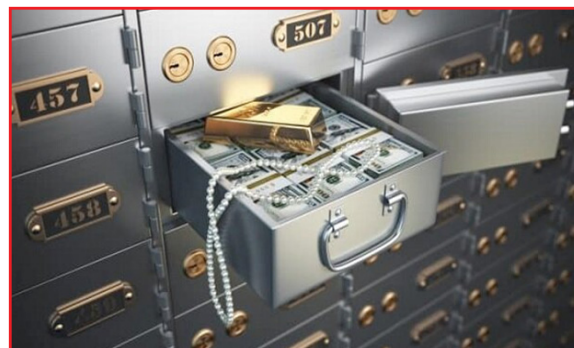
هیچ کدام از صندوق امانات در بانکهای دنیا از جمله ایران، تحت پوشش بیمه سپرده های نظام بانکی نیستند و اغلب بانکها، صندوق امانات را از طریق شرکت های بیمه پوشش داده و هزینه آن را از مشتریان اخذ می کنند. به عبارت دیگر، بانکها با شرکت های بیمه در قالب مبانی ریسک و بیمه، قرارداد منعقد کرده و صندوق امانات را تا سقف مشخصی

بیمه می کنند. بدیهی است در این روش، محتویات صندوقها مشخص بوده و مشتری بر اساس میزان ریسک پذیری خود، بانک و بیمه مورد نظر را برای صندوق انتخاب می کند. صندوق هایی که دارای استاندارد و ضریب امنیتی بالا بوده و از لحاظ تاریخی فاقد مشکل بوده اند، هزینه بیمه کمتری دارند؛ بنابراین صندوق امانات در ایران می تواند بر اساس قراردادهای مختلف و در محل های متنوع از منظر ریسک با مبانی بیمه و سطح ریسک پذیری مشتری، پوشش داده شده و گسترش کمی و کیفی داشته باشند.

طبق اعلام بیمه مرکزی، شرایط بیمه صندوق امانات اجاره ای بانکها فراهم شده و در صورت توافق بانک و شرکت بیمه، مشتری می تواند صندوق خود را تا سقف مورد نظر بیمه کرده و در زمان حادثه به همان میزان خسارت دریافت کند.

معاون مدیرکل دفتر برنامه ریزی و امور فنی بیمه مرکزی اظهار کرده که قبل از سرقت بانک ملی نیز امکان بیمه صندوقها بود. این مقام مسئول در بیمه مرکزی، با اشاره به این که بیمه مرکزی پیش از سرقت صورت گرفته از بانک ملی و طرح موضوع در رسانه ها نسبت به طراحی پوشش بیمه ای صندوق های امانت اجاره ای بانکها اقدام کرده بود. در سال ۱۳۹۸ برای اولین بار برای یکی از شرکت های بیمه خصوصی (بیمه «ما») مجوز عرضه این پوشش بیمه ای را صادر گردید و در سال ۱۳۹۹ نیز یک شرکت بیمه ای دیگر (بیمه «پارسیان») مجوز پوشش بیمه صندوق های امانی بانکها را دریافت کرده است. البته این دو شرکت بیمه عرضه این پوشش بیمه ای را به صورت محدود برای بانک های ملت و پارسیان انجام دادند و متعاقباً بیمه مرکزی، مجوز عرضه این بیمه را برای بانک ملی نیز صادر کرد اما در مورد این بانک به دلایلی از جمله نبود الزامات فنی مربوط، امکان صدور بیمه نامه فراهم نشد. بعد از سپری شدن مدت اجرای آزمایشی مجوزها، بیمه مرکزی این مجوز را به هر دو شرکت بیمه داد که بتوانند این پوشش بیمه ای را برای تمامی بانکها و مؤسسات مالی و اعتباری عرضه کنند و در این باره محدودیتی وجود ندارد. چندی پیش تقاضاهای جدیدی برای عرضه پوشش بیمه ای صندوق امانات اجاره ای به بیمه مرکزی واصل شده است و تقاضای دو شرکت بیمه دیگر جهت صدور بیمه صندوق های امانت بانکها در مرحله نهایی اخذ مجوز قرار دارد، این در حالی است که بیمه مرکزی آمادگی دارد این امکان را برای تمام شرکت های بیمه متقاضی عرضه این پوشش بیمه ای فراهم آورد.

معاون مدیرکل دفتر برنامه ریزی و امور فنی بیمه مرکزی در رابطه با جزئیات نحوه پوشش صندوق امانات اعلام کرده که در جریان بیمه کردن صندوق های امانات اجاره ای حتماً اصل محرمانگی رعایت می شود و متقاضیان خرید این پوشش بیمه ای بنا به مقررات بانکها، اجباری به اعلام محتویات این صندوقها در فرم

مختصری در خصوص جعل

منصور موفتری - مدیر مسئول وکیل پایه یک دادگستری

از دیرباز برخی افراد برای محقق نشان دادن خود، دست به ارتکاب جرم زده اند. امروزه تخصص جعلین به قدری شده است که تشخیص سند اصلی با سند جعلی برای اهل فن هم دشوار شده است.

مطابق ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی در تعریف جعل می توان گفت: «ساختن یا دستکاری متقلبانه نسبت به موارد مندرج در قانون به ضرر دیگری».

ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی «جعل و تزویر عبارتند از: ساختن نوشته یا سند یا ساختن مهر یا امضای اشخاص رسمی یا غیررسمی، خراشیدن یا تراشیدن یا قلم بردن یا الحاق یا محو یا اثبات یا سیاه کردن یا تقدیم یا تأخیر تاریخ سند نسبت به تاریخ حقیقی یا الصاق نوشته ای به نوشته دیگر یا بکار بردن مهر دیگری بدون اجازه صاحب آن و نظایر اینها به قصد تقلب».

ساختن یا دستکاری: جعل از سوی کسی محقق می شود که اساساً صلاحیت ساخت یا تغییر آن چیز را نداشته باشد.

مثلاً: اگر دریافت کننده چک بدون هماهنگی صادرکننده در آن مانند تاریخ یا مبلغ و ... را تغییر دهد رفتار او جعل است.

نظریه مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه: «دادن چک سفید امضاء ظهور دارد در تفویض اختیار پر کردن آن به دارنده چک، بنابراین وقتی کسی چکی را بدون تاریخ و سفید به کسی می دهد عرفاً به معنای آن است که صادرکننده چک اختیار گذاشتن تاریخ را به دارنده داده است و ...» مگر خلاف آن ثابت شود و گذاشتن تاریخ از ناحیه دارنده جعل و الحاق به شمار نمی آید و جرم نیست».

نظریه مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه: «اگر کسی چیزی برای تعمیر نزد تعمیرکار ببرد و تعمیرکار از پس دادن آن امتناع کند و رسیدی به خط و امضای خود ارائه دهد (که نشان دهنده پس دادن باشد) عمل تعمیرکار فقط اظهاری خلاف واقع است نه جعل و عمل امتناع از رد جنس نیز خیانت در امانت به شمار می رود».

یا تغییر و دستکاری در سندی که فاقد اصالت است و خودش تقلبی است، جعل محسوب نمی شود. مثلاً دست بردن در شناسنامه جعلی جرم نیست.

ولی کسی که شناسنامه جعلی را ساخته است جاعل است. اگر کسی در شناسنامه واقعی دست ببرد و سن صاحب آن را کم کند و صاحب آن مجدداً سن را تغییر دهد هر دو جاعل هستند. مثال دیگر؛ تغییر و دست بردن در مندرجات یک سند که کپی و رونوشت است جعل محسوب نمی گردد. چون این کپی اصالت ندارد بدلیل اینکه اضرار به غیر را فراهم نمی سازد.

صفحه ۳

Aftab.yz@gmail.com

۰۹۱۳۲۹۹۱۷۹۶

۰۹۱۳۱۵۱۵۲۱۰

اجباری شدن بیمه صندوق امانات بانک‌ها

ادامه از صفحه اول:

شخص حقیقی اجاره‌کننده صندوق امانات اجاره‌ای بانک که نامش در قرارداد اجاره بانک قید شده است، می‌تواند این بیمه‌نامه را با تعهدات مدنظر خود برای مثال ۱۰۰، ۲۰۰، ۵۰۰ میلیون تومان و یا ارقام بالاتر برای نمونه چند میلیارد تومان از شرکت بیمه مربوط خریداری کند. تعهدات بیمه‌گر در این پوشش بیمه‌ای جبران خسارت‌های مالی وارده به محتویات این صندوق‌ها ناشی از

آتش‌سوزی، انفجار و سرقت است و هر سقفی که به‌عنوان سرمایه بیمه‌نامه، بیمه‌شده باشد، در زمان خسارت و وقوع خطرات تعیین شده و یا سرقت (با رعایت شرایط عمومی بیمه‌نامه) و ارزیابی صورت گرفته، مبنای پرداخت خسارت به اجاره‌کننده صندوق خواهد بود. مثلاً ممکن است بیمه‌نامه‌ای با سقف تعهد ۲۰۰ میلیون تومانی خریداری شده باشد که آنگاه شرکت بیمه هنگام وقوع خسارت، بعد از ارزیابی که انجام می‌دهد، در صورت محرز شدن وقوع خطرات تحت پوشش بدون توجه به محتویات داخل صندوق، حداکثر تا میزان فوق به اجاره‌کننده صندوق پرداخت خواهد کرد. موضوع بسیار حائز اهمیت این است که شرکت‌های بیمه برای پوشش بیمه‌ای صندوق امانات بانک‌ها، ارزیابی ریسک دقیقی انجام می‌دهند و سوابق خسارتی مرتبط، شرایط بانک از لحاظ امنیتی و حفاظتی (برای نمونه دوربین‌های مدار بسته، تعداد نگهبانان مستقر و ...) و یا تعداد صندوق و نوع و سایز آن‌ها و همچنین منطقه جغرافیایی که شعبه بانک قرار دارد را بررسی کرده و در صورت پذیرفتن شرایط، حق بیمه متناسب با آن را تعیین می‌کنند.

شورای امنیت کشور طی نامه شماره ۲۴۰۸۹ مورخ ۱۴۰۱/۶/۶ دستورالعمل الزامات حفاظت و حراست از صندوق‌های اجاره‌ای بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری (دولتی و خصوصی) مصوب هفت‌صد و بیست و دومین جلسه مورخ ۱۴۰۱/۵/۲۵ شورای امنیت کشور را به دستگاه‌های ذی‌ربط ابلاغ نموده به‌موجب بند (۵) بخش (ب) فصل پنجم مقرر شده مشتری ملزم می‌باشد نسبت به بیمه نمودن محتویات داخل صندوق اقدام نماید. در همین رابطه به‌موجب بخشنامه شماره ۰۰۱۷/۴۷۳۳۹ مورخ ۱۴۰۱/۹/۸ بانک ملی ایران، اجرای فرآیند مربوط به بیمه صندوق‌های اجاره‌ای مشتریان در شعب خود را الزامی نموده است. در این بخشنامه با توجه به فراهم شدن امکان بیمه نمودن صندوق‌های اجاره‌ای از سوی شرکت بیمه نوین و اخذ مبلغ حق بیمه از مشتریان بر اساس خود

اظهاری آن‌ها فرم پیشنهادی بیمه‌نامه صندوق‌های مزبور به اطلاع رسیده است. در متن این بخشنامه آمده است که نظر به الزامی بودن تهیه (حداقل پوشش) بیمه صندوق‌های اجاره‌ای توسط مشتریان اجرای عملیات آن توسط مسئولین مرتبط در شعب تابع از طریق

دکتر فرشید فرحناکیان
آموزگار حقوق تجارت

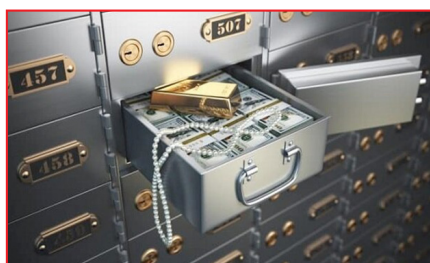
سامانه ذی‌ربط به شرح ذیل خواهد بود: (۱) اطلاع‌رسانی به مشتریان دارای صندوق توسط شعب مربوطه؛ (۲) الزام به حضور مشتریان یا وکیل آن‌ها در شعبه به‌منظور بیمه نمودن صندوق اجاره‌ای؛

(۳) تحویل فرم پیشنهاد بیمه‌نامه صندوق اجاره‌ای و نیز آیین‌نامه مربوطه به مشتری؛

(۴) دریافت فرم‌های پیشنهادی بند پیشنهادی پس از تکمیل توسط مشتری؛ (۵) ثبت اطلاعات مالی مربوط به پرداخت وجه بیمه صندوق اجاره‌ای مشتری در سامانه

ذی‌ربط؛ (۶) چاپ نهایی عملیات موصوف و تأیید آن توسط شعبه و تحویل رسید به مشتری. واحدهای تابع می‌بایست بعد از تحویل صندوق به مشتریان جدید یا تمدید صندوق‌های اجاره‌ای قبلی و طی کردن فرآیند مربوطه نسبت به اجرای عملیات بیمه صندوق در سامانه اقدام نموده و سپس فرم‌های موصوف را پس از تکمیل و امضا مشتریان دریافت و در سوابق نگهداری نمایند.

از این بخشنامه بانک ملی شکایت و البته مغایر با ماده ۱۹۰ قانون مدنی دانسته شد؛ زیرا برای صحت معامله یکی از شرایط قصد طرفین و رضای آن‌هاست و در بیمه نمودن صندوق امانات، مشتری باید در انعقاد عقد بیمه رضایت داشته باشد در صورتی که بانک ملی مشتری خود را ملزم به انعقاد چنین بیمه‌ای می‌نماید و به‌طورقطع نافذ نیست. هیئت تخصصی مالیاتی بانکی در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۱۵ در پرونده کلاسه هـ ت/ ۰۲۰۰۲۳۱ موضوع این شکایت را موردبررسی و تبادل نظر واقع که با لحاظ عقیده حاضرین به شرح ذیل مبادرت به انشاء رأی می‌نماید: «شاکي تقاضای ابطال بخشنامه شماره ۰۰۱۷/۴۷۳۳۹ مورخ ۱۴۰۱/۹/۸ بانک ملی ایران با این ادعا که بیمه صندوق‌های اجاره‌ای مشتریان در شعب را برخلاف ماده ۱۹۰ قانون مدنی اجباری اعلام نموده است، داشته است درحالی که با مذاقه در مفاد بخشنامه معترض‌عنه مشخص می‌شود که بانک طرف شکایت با رعایت مصوبه شورای امنیت کشور (شاک) و در قالب شرط ضمن العقد به شعب خویش که دارای صندوق‌های اجاره‌ای می‌باشند و در جهت رعایت حقوق مشتریان و صیانت از وجوه یا کالاهای امانی آن‌ها، بیان داشته که اطلاع‌رسانی لازم به مشتریان داده شود تا در هنگام انعقاد قرارداد اجاره جهت صندوق‌ها ازجمله شرایط، پرداخت حق بیمه و بیمه نمودن صندوق‌ها است که از خطرات احتمالی پرهیز شود و طبیعی است که اشخاص الزامی به اجاره نمودن صندوق‌ها ندارند ولی چنانچه بخواهند وجوه یا اشیاء گران‌قیمت یا بارزش خویش را تودیع نمایند، شرط پرداخت حق بیمه وجود دارد و در مصوبه عبارتی که دلالت بر تسری این حکم به قراردادهای سابق که بدون شرط ضمن عقد بیمه منعقد شده و هنوز استمرار دارد، وجود ندارد فلذا مفاد مقررره مغایر با قانون تشخیص داده نمی‌شود و رأی به رد شکایت صادر می‌نماید.»

اثر دعوای اعسار بر اجرای رای

فلسفه صدور احکام قضایی قطعی، اجرای آن می‌باشد و دعوای اعسار در تعطیل و تعلل اجرای رای موثر نمی‌باشد.

رأی دادگاه تجدیدنظر استان

در خصوص تجدید نظر خواهی آقای م. ن. با وکالت آقای ح. ت. پ. ش. به طرفیت آقای ا. ن. نسبت به دادنامه شماره ۱۷۰-۱۴۰۱ مورخ ۲۴/۲/۱۴۰۱ صادره از ۱۰۶ دادگاه عمومی حقوقی تهران که به موجب آن حکم بر بطلان دعوای اعسار خواهان از پرداخت محکوم به دادنامه شماره ۹۹۰۱۸۰۲ (مورخ ۲۷/۱۰/۱۳۹۹ شعبه مذکور) صادر گردیده است، با توجه به مجموع محتویات پرونده و مفاد لایحه تجدیدنظرخواهی و منضمات آن نظر به اینکه اولاً: حسب لایحه دفاعیه تجدید نظر خوانده در دادگاه نخستین مبنی بر اینکه از نامبرده ملک تجاری به ارزش ۶۰ میلیارد تومان توقیف شده است.

ثانیاً: از اظهارات شهود با توجه به مفاد اظهارات ایشان و شباهت اظهارات مزبور به یکدیگر اعسار نامبرده احراز نمی‌گردد.

ثالثاً: تجدیدنظرخواه از تاریخ محکومیت تاکنون نسبت به پرداخت بخشی از محکوم به اقدام نکرده است. رابعاً: فلسفه صدور احکام قضایی قطعی اجرای آن می‌باشد؛ و دعوای اعسار موثر در تعطیل و تعلل اجرای آن نمی‌باشد. خامساً: مشارالیه با استخدام وکیل مبادرت به طرح دعوای اعسار و تجدید نظر خواهی نموده است؛ و با عنایت به اینکه در این مرحله از دادرسی از ناحیه تجدیدنظرخواه ایراد و اعتراض موجه و مدلی که موجبات نقض دادنامه تجدیدنظر خواسته را فراهم نماید. ارایه و عنوان نگردیده است؛ و بر مبنای استدلال و استنباط دادگاه نخستین در مرحله رسیدگی به موضوع و صدور حکم و رعایت موازین قانونی و تشریفات دادرسی خدشه و خللی مترتب نیست و دادنامه تجدیدنظر خواسته مطابق دلایل موجود در پرونده وفق مقررات قانونی صادر گردیده است؛ و ایراد تجدید نظر خواه در حدی نیست که موجب حصول علم به وجود اشتباه در حکم مزبور گردد؛ لذا اعتراض تجدیدنظرخواه قابل انطباق با جهات مقرر در ماده ۳۴۸ قانون آیین دادرسی مدنی نمی‌باشد. در نتیجه دادگاه به استناد مواد ۳۵۸ و ۳۶۵ از قانون مذکور ضمن رد تجدیدنظر خواهی به عمل آمده، دادنامه تجدیدنظر خواسته را تایید و استوار می‌نماید. این رای قطعی است.

مشاوره حقوقی
کفتری | حقوقی | آئینی | مواد مخدر | خانواده

آفتاب حقوقی

مدیر مسئول:
منصور مظفری
وکیل پایه یک دادگستری

زیر نظر وکلای پایه یک دادگستری

در سراسر کشور

یزد
تهران
۰۹۱۳ ۱۵۱ ۵۲۱۰
۰۹۱۲ ۲۹۹ ۱۷۹۶

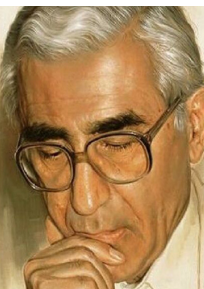
هیئت وزیران در جلسه ۱۴۰۳/۰۹/۱۴ به پیشنهاد شماره ۱۶/۱۲۱۱۱/۴/۱۳ مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۰۵ فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب کرد: تبصره زیر بند (ر) آیین نامه اجرایی آموزشگاه های رانندگی موضوع تصویب نامه شماره ۲۹۷۹۷/ت/۵۲۷۹۲ هـ مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۰۹ با اصلاحات بعدی آن، الحاق می شود: «تبصره - پلیس می تواند در صورت کمبود افسران آموزش دیده شاغل، بدون ایجاد بار مالی یا هزینه جدید برای دولت یا متقاضیان، از کارشناسان خبره مورد وثوق (دارندگان مجوز کاردان فنی و کارشناس تصادفات یا کارشناس عالی تصادفات) برای آزمون عملی استفاده نمایند.»

یادداشت حقوقی

سه شنبه ۴ دی ماه ۱۴۰۳ • سال دوم • شماره ۸۷

خاطرات حقوقی

خاطراتی از استاد امیرناصر کاتوزیان

برگرفته از کتاب «آن سفر کرده» / «دکتر عیسی کشوری» ۶۲

در دفتر یادداشتم جمله ای با این مضمون نوشته بودم که خوشبختی دو بال دارد: عشق و شادی. استاد خواند و گفت: جمله زیبایی است، دو دارویی که درمان بسیاری از دردهاست و در بسیاری از جوامع، کیمیا شده است.

صحبت های استادم را تایید کردم و گفتم: آری! تاثیر عشق و شادی به طور کل در پیشرفت و توسعه جوامع قابل انکار نیست. نشاط، عامل ایجاد انگیزه و بهتر اندیشیدن است و هر چه وسعت تفکر بیشتر و عمیق تر باشد، راه های رسیدن به خوشبختی کوتاه تر می شود؛ اگر تأمل کنیم به وضوح درمی یابیم، جوامعی که از شادی بی نصیب اند و با سایه شوم اندوه در واقع فقط عمر می گذارند، قطعاً در امور اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و ... هم عملکرد خوبی نخواهند داشت؛ چرا که اینان فقط می کوشند تا زنده بمانند، اما زندگی نمی کنند. در نتیجه معتمد شادی، اساس خوشبختی است و زندگی بدون نشاط که فقط به کار و روزمره گی محدود می شود، شبیه مرگ تدریجی است.

کشور ما ایران به اکسیر نشاط شدیداً نیازمند است. داروی گران قیمتی که فروشی و وارداتی نیست، اما دولت می تواند با برنامه ریزی دقیق و یا ایجاد ارگان هایی جهت تولید شادی و خنده، حس خوشبختی را به جان این مردم افسرده تزریق کند در این صورت زندگی واقعی جریان می یابد و بسیاری از استعدادهای شکوفا می شود، قطعاً این تحول در ایرانی که براساس آمارها، مردمش جزء افسرده ترین ملت جهان اند، بسیار حیاتی است، زیرا یک جسم سالم به غذای روح نیز نیاز دارد که چیزی جز عشق و شادی نیست و درک این حس جز با فرهنگ سازی، برنامه ریزی و خواست و اراده دولتمردان امکان پذیر نخواهد بود.

استاد فرمود: استنباط تو از خوشبختی به معنای عام، صحیح و قابل تحسین است؛ اما این جمله را نیز اضافه کن که خوشبختی ملت ها هم دو بال دارد: عدالت و آزادی.

عدالت و آزادی که همواره در نحوه القای حس خوشبختی به ملت تأثیرگذار است. جوامع مختلف در طول تاریخ، قرن ها برای آزادی جنگیدند و قربانی دادند تا پرچم ها و مجسمه های عدالت را بالا برند و هر کدام برای حفظ و تثبیت این حس ارزشمند، دم از عدالت زدند و قوانینی تصویب کردند و ترازوی قضاوت را در دادگاهها نهادند، اما آیا غیر از این است که جوامع سالم تر، دادگاه های خلوت تری دارند و سیطره عدالت سبب می شود که هیچ کس به حریم آزادی دیگری تجاوز نکند؟ در نتیجه عدالت و آزادی، امنیتی را در جامعه ایجاد می کند که شالوده سعادت است و قدرت امنیت و آرامش که زاییده عدالت و آزادی است، منبعث از حس درونی و میزان کشش هر شخصی نسبت به شادی است و با شعار، اجبار و ترس و دروغ حاصل نمی شود.

مختصری در خصوص جعل

یا امضاء اشخاص رسمی و غیررسمی ... به قصد تقلب» ساختن مهر دیگری جعل به حساب می آید. ولو آنکه مرتکب اصلاً استفاده ای از آن نکند و قانونگذار صرف استفاده از مهر دیگری بدون اجازه صاحب آن را هم جعل دانسته است. البته در اینجا منظور مهر اصلی و غیرجعلی است. در صورتی که شخص مهر جعلی دیگری را مورد استفاده قرار دهد، مرتکب جعل نشده بلکه مرتکب استفاده از سند مجعول شده است.

نکته ای که لازم است به آن اشاره شود اگر کسی اثر انگشت شخصی را ذیل یک

سند ترسیم کند عمل او جعل نیست یا اگر شخصی به جای دیگری انگشت بزند و مال کسی را به دیگری انتقال دهد مرتکب انتقال مال غیر شده است و در اینجا جعل محسوب نمی شود. چون در قانون مذکور اسمی از اثر انگشت برده نشده است.

منصور مظفری
وکیل پایه یک دادگستری

سوال: اگر شخصی در مبلغ چک تغییر دهد و طلب واقعی خودش را بنویسد مرتکب جعل شده است؟

بله، چون صلاحیت دست بردن در چک را نداشته است مانند اینکه در سند متراژ ملک واقعی نباشد و صاحب سند با دست بردن در سند متراژ واقعی را بنویسد این هم جعل است.

سوال: اگر متصدی بنگاه املاک در تنظیم مبیاعه نامه پیش از امضای طرفین، متراژ ملک را کمتر یا میزان ثمن را بیشتر یا کمتر بنویسد مرتکب جعل شده است؟

خیر، زیرا در میزان متراژ و ثمن معامله و ملک تقلب کرده است و در اصل مبیاعه نامه دست نبرده است.

سوال: اگر بعد از امضای طرفین در آن دست میبرد عمل او جعل محسوب می گردد.

کلاً آنچه در جعل اهمیت دارد تقلب در ساختن یا تغییر سند می باشد نه تقلب در بیان اطلاعات.

در جعل لازم نیست حتماً ضرری به کسی وارد آید چون جعل از جمله جرائم مطلق است و لازم نیست منفعتی در جعل نصیب جاعل شود. یا در عمل ضرری به کسی وارد آید همین که رفتار مرتکب احتمال ضرر به شخص برود جرم جعل اتفاق افتاده است و در تحقق جرم جعل نیازی به وجود شباهت نیست همین که امکان اشتباه طرف مقابل برود و موجبات ضرر بالقوه را فراهم سازد کافی است.

در پایان ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی در خصوص جعل و تزویر آمده است: «... به قصد تقلب» جعل نیز همانند دیگر جرائم مستلزم علم و عمد مرتکب است و رفتار مرتکب باید به قصد تقلب باشد. مطابق نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه مطابق ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی، ساختن نوشته یا سند، خراشیدن و تراشیدن یا قلم بردن یا الحاق کردن نوشته به سند، در صورتی جعل و تزویر است که به قصد تقلب صورت گرفته باشد. اگر تغییر عبارات به قصد رفع اشکال املائی و در جهت تصحیح سند و رسا نمودن آن باشد و با واقعیت تطبیق کند در صورتی که اگر این تغییرات انجام نمی شد سند مفهوم غلطی داشت چون اساساً متغیله نمی باشد از مصادیق جعل و تزویر نمی باشد. البته تشخیص آن با مرجع قضایی رسیدگی کننده به سند است.

این نوشتار خلاصه ای از مصادیق و شرح مختصر ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی است و بخش هایی را نیز از کتاب دوره پیشرفته حقوق جزا دکتر بهداد کامفر بهره برده ایم و البته برخی از جرائم و مجازات های جعل را باید در قوانین خاص جستجو کرد.

Aftab.yz@gmail.com

۰۹۱۲۲۹۹۱۷۹۶

۰۹۱۳۱۵۱۵۲۱۰

از دیرباز برخی افراد برای محق نشان دادن خود، دست به ارتکاب جرم زده اند. امروزه تخصص جاعلین به قدری شده است که تشخیص سند اصلی با سند جعلی برای اهل فن هم دشوار شده است.

مطابق ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی در تعریف جعل می توان گفت: «ساختن یا دستکاری متغیله نسبت به موارد مندرج در قانون به ضرر دیگری».

ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی «جعل و تزویر عبارتند از: ساختن نوشته یا سند یا

ساختن مهر یا امضای اشخاص رسمی یا غیررسمی، خراشیدن یا تراشیدن یا قلم بردن یا الحاق یا محو یا اثبات یا سیاه کردن یا تقدیم یا تاخیر تاریخ سند نسبت به تاریخ حقیقی یا الصاق نوشته ای به نوشته دیگر یا بکار بردن مهر دیگری بدون اجازه صاحب آن و نظایر اینها به قصد تقلب.»

ساختن یا دستکاری: جعل از سوی کسی محقق می شود که اساساً صلاحیت ساخت یا تغییر آن چیز را نداشته باشد. مثلاً: اگر دریافت کننده چک بدون هماهنگی صادرکننده در آن مانند تاریخ یا مبلغ و ... را تغییر بدهد رفتار او جعل است. نظریه مشورتی اداره حقوقی قوه قضاییه: «دادن چک سفید امضاء ظهور دارد در تفویض اختیار پر کردن آن به دارنده چک، بنابراین وقتی کسی چکی را بدون تاریخ و سفید به کسی می دهد عرفاً به معنای آن است که صادرکننده چک اختیار گذاشتن تاریخ را به دارنده داده است و ...» مگر خلاف آن ثابت شود و گذاشتن تاریخ از ناحیه دارنده جعل و الحاق به شمار نمی آید و جرم نیست.

نظریه مشورتی اداره حقوقی قوه قضاییه: «اگر کسی چیزی برای تعمیر نزد تعمیرکار ببرد و تعمیرکار از پس دادن آن امتناع کند و رسیدی به خط و امضای خود ارائه دهد (که نشان دهنده پس دادن باشد) عمل تعمیرکار فقط اظهاری خلاف واقع است نه جعل و عمل امتناع از رد جنس نیز خیانت در امانت به شمار می رود.» یا تغییر و دستکاری در سندی که فاقد اصالت است و خودش تقلبی است، جعل محسوب نمی شود. مثلاً دست بردن در شناسنامه جعلی جرم نیست.

ولی کسی که شناسنامه جعلی را ساخته است جاعل است. اگر کسی در شناسنامه واقعی دست ببرد و سن صاحب آن را کم کند و صاحب آن مجدداً سن را تغییر دهد هر دو جاعل هستند. مثال دیگر؛ تغییر و دست بردن در مندرجات یک سند که کپی و رونوشت است جعل محسوب نمی گردد. چون این کپی اصالت ندارد بدلیل اینکه اضرار به غیر را فراهم نمی سازد. ولی اگر این کپی توسط دفتر اسنادرسمی مطابق به اصل شده باشد دست کاری و تغییر در مندرجات آن جعل به حساب می آید. در خصوص مصداق «اثبات» در ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی «جعل و تزویر عبارتند از: ... یا اثبات یا ... به قصد تقلب»

منظور از اثبات آن است که مرتکب با رفتار خود سند یا نوشته را از بطلان خارج نموده و آن را صحیح نشان دهد. مثلاً شخصی مهر «باطل شد» را از روی سند، شناسنامه یا گذرنامه پاک کند یا سوراخی که روی سند ایجاد می شود که به منزله باطل شد است را با کاغذ یا چیز دیگر پر کند که آن را معتبر نشان دهد بدلیل اثبات سند مرتکب جعل شده است.

سوال: اگر شخصی جوهری روی یک سند بطور کامل بریزد که سند از انتفاع خارج شود مرتکب جعل شده است؟

خیر، مرتکب جعل نشده است و به نظر مرتکب جرم تخریب شده است چون بصورت کامل سند را سیاه کرده است و از حیز انتفاع خارج شده است. مانند اینکه شخص سندی را پاره کند یا بسوزاند.

در خصوص مصداق ساختن مهر دیگری در ماده ۵۲۳ قانون مجازات اسلامی: «جعل و تزویر عبارتست از: ... ساختن مهر

مصادیق سلب حضانت فرزند

هر گاه در اثر عدم مواظبت یا انحطاط اخلاقی پدر یا مادری که طفل تحت حضانت اوست، صحت جسمانی و یا تربیت اخلاقی طفل در معرض خطر باشد، محکمه می‌تواند هر تصمیمی را که برای حضانت طفل مقتضی بداند، اتخاذ کند.

ماده ۱۱۷۳ اصلاحی قانون مدنی، هر گاه در اثر عدم مواظبت یا انحطاط اخلاقی پدر یا مادری که طفل تحت حضانت اوست، صحت جسمانی و یا تربیت اخلاقی طفل در معرض خطر باشد، محکمه می‌تواند به تقاضای اقربای طفل یا به تقاضای رئیس حوزه قضائی هر تصمیمی را که برای

ادامه در صفحه بعد ➡

قرارداد محرمانگی؛ تعهدی برای عدم افشای اسرار و اطلاعات شغلی

افشا نکنند. این نوع قرارداد ممکن است در مواقعی که یک شرکت اطلاعات محرمانه خود را با کارکنان، تأمین‌کنندگان یا پیمانکاران برای انجام وظایف خاصی به اشتراک می‌گذارد، استفاده شود.

قرارداد عدم افشای محدود

در مواردی که نیاز به قرارداد عدم افشا درباره بخش خاصی از اطلاعات باشد، نه تمام آن، قرارداد محرمانگی محدود این امکان را می‌دهد که طرفین تعیین کنند چه اطلاعاتی باید حفظ شود و چه اطلاعاتی نیاز به عدم افشا ندارند.

قرارداد عدم افشای مادام‌العمر

ممکن است، قرارداد عدم افشای اطلاعات برای مدت زمان طولانی و یا حتی به صورت دائمی نیاز باشد. این نوع قرارداد معمولاً در صناعی که به تحقیق و توسعه بلندمدت نیاز دارد، مانند صنعت فناوری‌های پیشرفته، مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نکات مهم در تنظیم قرارداد محرمانگی

قرارداد عدم افشای اطلاعات باید به‌طور دقیق و کامل تنظیم شود تا تمام جنبه‌های مربوط به حفظ محرمانگی اطلاعات را در برگیرد. به این منظور توصیه می‌شود قبل از امضای قرارداد، دقیقاً شرایط و تعهدات موجود در قرارداد توسط طرفین مطالعه شود و در صورت لزوم از یک وکیل حقوقی آشنا برای تنظیم آن، کمک گرفته شود.

در تنظیم یک قرارداد محرمانگی باید موارد زیر رعایت شود:

- مشخص کردن طرف‌های قرارداد
- تعیین دقیق موضوع قرارداد
- تعریف دقیق اطلاعات محرمانه و درج مصادیق اسراری که باید حفظ شود
- تعیین تعهدات طرفین
- تعیین محدودیت‌ها
- مدت زمان اعتبار قرارداد
- تعیین محدوده مکانی و جغرافیای اعتبار قرارداد
- تدابیر قانونی از جمله ضمانت اجرای نقض قرارداد و تعیین جریمه و خسارات
- نحوه حل و فصل اختلافات
- بررسی حقوقی تمام جنبه‌های قرارداد توسط یک وکیل یا مشاور حقوقی خبره در زمینه قرارداده‌ها
- نکته مهمی که در تنظیم این قرارداد باید در نظر گرفته شود این است که صرف درج تعهد به حفظ و عدم افشای اطلاعات بدون درنظر گرفتن ضمانت اجرایی مناسب، برای رفع ریسک احتمالی فایده‌ای نخواهد داشت.
- توصیه می‌شود ضمانت اجرا در حدی باشد که فکر نقض قرارداد به ذهن طرف متعهد خطور نکند. چون موضوع تعهد قابل ارزش گذاری مادی نیست و گاهاً و حاصل زحمات چندین ساله یک تیم است که از دست دادن آن قابل جبران نیست.

فواید قرارداد محرمانگی

- حفاظت از اطلاعات محرمانه
- ایجاد اعتماد و روابط حسنه
- حمایت قانونی
- پیشگیری از زایل شدن و از دست رفتن ایده‌ها و اطلاعات در نهایت باید گفت، هرچند وجود یک قرارداد محکم و کامل می‌تواند افراد را از هرگونه سوءاستفاده احتمالی منع کند، اما حتی با وجود قرارداد محرمانگی هم نباید اطمینان کامل از عدم نقض آن از سوی طرف متعهد داشت. زیرا واقعیت این است که کمتر قراردادی وجود دارد که نقض نشده باشد؛ بنابراین تا جایی که امکان دارد و در مواردی که واقعاً ضرورتی ندارد که طرف قرارداد همه جزئیات را بداند، از ارائه اطلاعات کلی و مبهم استفاده شود و صرفاً نتیجه و کاربرد آن دانش فنی و یا اسرار تجاری برای او عنوان شود.

می‌پذیرند، باید به تعهدات و شرایط قرارداد پایبند باشند و از اطلاعات محرمانه طرف قرارداد خود محافظت کنند. این قرارداد ممکن است شامل عدم افشای اطلاعات به افراد ثالث، استفاده محدود از اطلاعات، اتخاذ تدابیر امنیتی و حفاظت از حقوق مالکیت فکری باشد. ضرورتی ندارد تعهد به حفاظت اطلاعات، حتماً در یک قرارداد جداگانه آورده شود. افراد می‌توانند مفاد قرارداد محرمانگی را در ادامه قرارداد اصلی (قرارداد استخدام، شراکت، سرمایه‌گذاری و...) بنویسند و امضا کنند. اما اگر دامنه اسرار به قدری گسترده باشد که نیاز به قراردادی مجزا باشد یا اینکه حساسیت و محرمانگی اطلاعات بسیار بالا باشد، یک قرارداد محرمانگی مستقل و مفصل می‌تواند پیش‌بینی شود.

ضرورت تنظیم قرارداد محرمانگی

ضرورت تنظیم این قرارداد در زمانی احساس می‌شود که فرضاً شخصی در یک شرکت تجاری مشغول به کار باشد و به برخی از اطلاعات محرمانه این شرکت دسترسی داشته باشد و این شخص به صورت همزمان در یکی از شرکت‌های رقیب نیز مشغول به کار شده باشد و به وی پیشنهاد می‌شود که در برابر افشای اطلاعات شرکت رقیب، می‌تواند پول خوبی دریافت کند. در این موارد اگر فرد کارمند، مانع قانونی و قراردادی بر سر راه خود نبیند و این کار را از نظر اخلاقی ناپسند نداند، امکان دارد اطلاعات مهم شرکت را به شرکت رقیب انتقال دهند.

در این وضعیت اگر کارفرما قرارداد محرمانگی با کارمند تنظیم نکرده باشد، درگیر شکایت، طرح دعوا و اثبات محرمانگی اطلاعات افشا شده می‌شود. هرچند کارفرما بدون انعقاد قرارداد محرمانگی با کارمند نیز، می‌تواند اقدام به مطالبه خسارت کند اما، اثبات این ادعا بدون قرارداد بسیار دشوار و زمان‌بر است.

اما اگر کارفرما این موضوع را پیش‌بینی کرده باشد و قرارداد عدم افشای اطلاعات را با کارمند بسته باشد در درجه اول، کارمند، خود را مقید به آن دانسته و به احتمال زیاد اقدام به افشای اطلاعات نمی‌کند اما در صورت افشای اطلاعات نیز با توجه به وجود قرارداد، کارفرما به راحتی می‌تواند اقدام به طرح دعوا، اثبات ادعا و پیگیری موضوع کند. هرچند قرارداد محرمانگی از جمله عقود معین در قانون مدنی نیست، اما طبق ماده ۱۰ قانون مدنی از جمله قراردادهای صحیح و لازم‌الاتباع محسوب می‌شود. همچنین، این قرارداد ناظر به حفظ اطلاعاتی است که جنبه مالکیت فکری داشته و موضوع مالکیت فکری نیز در نظام حقوقی ایران موضوعی پذیرفته شده است.

انواع قرارداد عدم افشای اطلاعات

قرارداد محرمانگی باتوجه به نیازها و شرایط خاص هر شخص، سازمان یا صنعت به انواع مختلفی طراحی و اجرا می‌شود:

قرارداد عدم افشای دو جانبه

در این نوع از قرارداد محرمانگی، ممکن است دو طرفی که توافق می‌کنند، اطلاعات محرمانه را محافظت کنند و آن را به اشخاص ثالث منتقل یا افشا نکنند به صورت شرکت و یا شرکت و فرد باشند. این نوع قرارداد معمولاً در مذاکرات بین دو شرکت قبل از برقراری یک همکاری استفاده می‌شود.

قرارداد عدم افشای چند جانبه

در این نوع قرارداد، بیش از دو طرف درگیرند و توافق می‌کنند اطلاعات محرمانه را حفظ کنند و آن را به اشخاص دیگر انتقال ندهند. این نوع قرارداد معمولاً در صناعی که در آنها همکاری برای توسعه یک محصول یا پروژه مشترک بیش از دو طرف دارد مانند تجهیزات الکترونیکی، فیلم، تلویزیون و وسایل نقلیه استفاده می‌شود.

قرارداد عدم افشای یک طرفه

در این قرارداد، یک طرف (معمولاً یک شرکت) اطلاعات محرمانه را با طرف دیگر به اشتراک می‌گذارد، اما طرف دوم متعهد می‌شود که این اطلاعات را حفظ کند و به شخص ثالثی انتقال ندهد و یا

قرارداد محرمانگی یا عدم افشا، یکی از قراردادهای مهم حوزه کاری و تجاری است که منجر به حفظ اطلاعات محرمانه و عدم افشای آن به افراد دیگر می‌شود.

با پیشرفت روزافزون تکنولوژی و گسترش ابزارهای ارتباطی؛ اسرار شغلی، حکومتی و تجاری مسیر سختی را برای پنهان ماندن طی می‌کنند و این مسیر هر روز دشوارتر خواهد شد. به همین سبب، نیاز به «قرارداد محرمانگی» و ضرورت وجود آن در عصر حاضر بیشتر حس می‌شود. قرارداد محرمانگی یا قرارداد عدم افشای اطلاعات، یکی از قراردادهای مهم در زمینه کاری و تجاری است که موجب حفظ اطلاعات محرمانه و عدم افشای آن به افراد دیگر می‌شود.

قرارداد محرمانگی یا قرارداد عدم افشا (NDA) چیست؟

قرارداد محرمانگی یا قرارداد عدم افشا (Non-Disclosure Agreement) که به اختصار NDA نامیده می‌شود، و با نام‌های دیگری همچون قرارداد اطلاعات اختصاصی، قرارداد منع افشای اطلاعات، یا قرارداد رازداری نیز شناخته می‌شود، قراردادی کاربردی است که در آن، یک طرف یا هر دو طرف امضاکننده آن، تعهد می‌دهند که یک یا چند اطلاعات محرمانه را محافظت کرده و فاش نکنند.

این توافقنامه، بین دو یا چند نفر و یا بین افراد و سازمان‌ها به‌منظور حفظ اطلاعات محرمانه منعقد می‌شود.

طبق قرارداد محرمانگی طرفین توافق می‌کنند اطلاعات محرمانه‌ای که معمولاً شامل اطلاعاتی مانند اطلاعات تجاری، فنی، مالی، عملیاتی و دیگر اطلاعات مشابه می‌شود را، محرمانه نگه دارند و آن را به شخص یا اشخاص ثالث منتقل و نزد فرد دیگری افشا نکنند.

قرارداد عدم افشای اطلاعات معمولاً در صنایع و شرکت‌هایی که به دنبال حفظ اطلاعات حساس خود هستند، مورد استفاده قرار می‌گیرد. به عنوان مثال، شرکت‌های فناوری اطلاعات که در حال توسعه فناوری‌های جدید، نرم‌افزارها یا اختراعات هستند، از قرارداد محرمانگی استفاده می‌کنند تا از افشای اطلاعات محرمانه خود جلوگیری کنند.

این قرارداد معمولاً در راستای قرارداد استخدام میان کارمند و کارفرما منعقد می‌شود و به موجب آن، کارمند متعهد می‌شود، هیچ‌گونه اطلاعات محرمانه کاری را افشا نکند چرا که این اطلاعات بسیار مهم است و افشای آن‌ها می‌تواند خسارات بسیاری برای کارفرما به دنبال داشته باشد؛ بنابراین در صورتی که شرکت یا استارت‌آپی قصد استخدام نیروی کار دارد، اما احتمال می‌دهد، کارمندان در زمان انجام خدمت یا بعد از خروج از شرکت، اسرار تجاری آن را فاش کنند یا اینکه طرح و ایده‌ای دارد که برای پرورش آن نیاز به همکاری با صاحب نظران دارد ولی به دلیل خطر فاش شدن اطلاعات آن را مطرح نمی‌کند. یا اینکه اگر شخص حقیقی یا حقوقی قصد جذب سرمایه‌گذار دارد، اما سرمایه‌گذار اطلاعاتی را درخواست می‌کند که محرمانه است. همچنین اگر شخصی اختراعی را با همراهی فرد دیگری ساخته و قصد ثبت آن را دارد و این دغدغه را دارد که قبل از ثبت اختراع، شریکش آن را فاش کند و به طور کلی اشخاص حقیقی یا حقوقی هرگونه اطلاعاتی دارند که می‌خواهد کارمندان و شرکای آنها، این اطلاعات را فاش نکنند و منتشر نکنند می‌توانند از قرارداد محرمانگی به عنوان قراردادی برای عدم افشای اسرار استفاده کنند.

قرارداد محرمانگی به نوعی ابزاری برای اطمینان خاطر طرفین است تا با خیال آسوده همکاری را شروع کرده و ادامه دهند و این طرفین قرارداد هستند که محدوده محرمانه بودن اطلاعات یک قرارداد و یا شراکت را تعیین می‌کنند. این قرارداد به شرکت‌ها و افراد امکان می‌دهد تا اطلاعات حساس خود را با اطمینان بیشتری به اشتراک بگذارند و از آنها در حدود تعیین شده در قرارداد استفاده کنند. قرارداد عدم افشای اطلاعات از نظر قانونی قابل اجراست و در صورت نقض آن، طرف متضرر می‌تواند از راه‌های قانونی جبران خسارت یا اقدامات حقوقی لازم را درخواست کند. اشخاصی که طبق قرارداد محرمانگی، عدم افشای اطلاعات را

حضانة طفل مقتضى بدانند، اتخاذ کنند.

موارد ذیل از مصادیق عدم مواظبت و یا انحطاط اخلاقی هر یک از والدین است:

۱ - اعتیاد زیان آور به الکل، مواد مخدر و قمار. ۲ - اشتها به فساد اخلاق و فحشاء. ۳ - ابتلا به بیماری‌های روانی با تشخیص پزشکی قانونی. ۴ - سوء استفاده از طفل یا اجبار او به ورود در مشاغل ضد اخلاقی مانند فساد و فحشاء، تکدی گری و قاچاق. ۵ - تکرار ضرب و جرح خارج از حد متعارف.

سه‌شنبه ۴ دی ماه ۱۴۰۳ • سال دوم • شماره ۸۷

حقوق شهروندی

مسئولان میراث فرهنگی یزد کجا مشغولند؟

خیابان‌کشی در بخشی از محدوده تاریخی شهر یزد

بسیار چشمگیرتر در حوزه‌های فرهنگی، گردشگری و اقتصادی حاصل خواهد شد. این مسئله جایی اسفبارتر نمود می‌کند که شهر یزد با حدود هزار هکتار از سال ۸۴ تاکنون به ثبت میراث ملی کشور رسیده و در سال ۹۶ نیز در فهرست میراث جهانی نیز ثبت گردیده و تقریباً همگان به اهمیت این اسناد تکرار نشدنی تاریخی کشور و جهان اذعان داشته و دارند. اما بخشی از مدیریت شهر همچنان در مسیر تجربه شده تخریب میراث فرهنگی کشور در حال حرکت است. که هم جای سوال دارد و هم تأسف.

در اینجا از مدیریت میراث فرهنگی که به شدت منفعلانه با این موضوع برخورد نموده درخواست می‌شود که هرچه سریعتر به وظایف اداری و سازمانی خود عمل نموده و جلو تخریب‌های بیشتر بافت را بگیرد و همچنین از مدیریت ارشد استان و معاونت امور عمرانی استانداری نیز درخواست می‌گردد که به موضوع ورود نموده و از اسناد ملی کشور را محافظت نمایند.

آفتاب حقوقی: محله کوچه‌بیوک، یکی از هسته‌های سکونت‌گاهی روستایی واقع در جنوب غربی و در حومه شهر یزد بوده است. با گسترش شهر در دوره پهلوی، کوچه‌بیوک و دیگر هسته‌های سکونت‌ی مشابه در حومه شهر، مانند اهرستان، سردرآه، نصرآباد، مریم‌آباد و نعیم‌آباد، داخل محدوده شهری قرار گرفتند و به یکی از محلات شهر تبدیل شدند. در متون تاریخی قرن نهم هجری قمری، به تفصیل از مجموعه باغاتی که به اهرستان موسوم بود اشاره شده که محدوده وسیعی از محله‌های «کوچه‌بیوک»، «سردرآه» و «اهرستان» را در دوره‌های بعدی شامل می‌شد. علی‌رغم این که کاتب، مؤلف تاریخ جدید یزد از کوچه‌بیوک به عنوان یکی از محله‌ها یا موضعی که از آب تفت بهره‌مند می‌شد یاد می‌کند، از محله‌ای به نام «نوغاباد» نام می‌برد که منطبق بر حدود محله امروزی کوچه‌بیوک است. چراکه چند دهه قبل از او، مؤلف تاریخ یزد مسجد جامع نوغاباد را معرفی می‌کند که امروزه به نام بانی آن، یعنی پیرحسین دامغانی، شناخته می‌شود. مجموعه باغات اهرستان که شاعران بسیاری چون خواجوی کرمانی در ستایش آن اشعاری را سروده‌اند و مستوفی بافقی در کتاب جامع مفیدی از آن با عبارت «اهرستان جنت‌نشان» یاد کرده، مجموعه‌ای از باغ‌های کوچک و بزرگ، با نهر آب در بیرون و درون، ساباط‌ها و دکانچه‌ها، طنبی‌ها، صدف‌های زیبا و منقش بوده‌اند که امروزه نیز می‌توان ردی از آن‌ها را در بافت تاریخی سه محله مذکور پیدا کرد. این باغ‌ها دامنه وسیعی از عملکردها را از امیرنشین، وزیرنشین و دارالضیافه تا باغ عمومی و محل سماع و سفره‌اندازی و حتی باغ مزار و باغ مسکونی در بر می‌گیرند. روایات تاریخی حاکی از توجه ویژه حاکمان و وزیران یزد به این محدوده بوده است و در بسیاری از موارد، این باغ‌ها به خالصات دیوانی تعلق داشته‌اند. یکی از ویژه‌ترین این باغ‌ها چه در مقیاس خود و چه در مقیاس شهر، باغ ساباط یا باغ شاهی بوده که پیشینه آن به دوره اتابکان می‌رسد (حدود قرون پنجم، ششم و هفتم هجری قمری). شاه یحیی مظفری (قرن هشتم) در مقابل این باغ میدانی ساخت و در آن به تماشای نبرد پهلوانان، جنگ شیر و گاو و دیگر کارهای نمایشی می‌پرداختند. از این میدان تا محله چهارمنار، خیابانی با نهر آبی در میان و درختان در دو سوی آن وجود داشته است که این محور و بقایایی از نهر آب آن در وضعیت امروزی نیز قابل مشاهده است (از این خیابان می‌توان به عنوان اولین خیابان درون شهر ایرانی نام برد که بعدها در سمرقند، در عهد تیمور و مدتهای مدید پس از آن در قزوین و اصفهان و مشهد در عصر صفوی بوجود آمدند و عملکردی تفریحی برای حاکمان و ساکنان شهر داشتند). محور مذکور، با عبور از مقابل مسجد زاویه به مسجد پیرحسین می‌رسد و به سمت شرق، تا محله چهارمنار ادامه پیدا می‌کند. یکی از باغ‌های مهمی که اکنون نیز ردی از آن مشاهده می‌شود، باغ گلشن است که در شرق محدوده امروزی کوچه‌بیوک قرار دارد. بسیاری دیگر از اراضی باغی هستند که با بررسی ساختار این محله قابل شناسایی هستند و چه بسا با مطالعات باستان‌شناسی بتوان آن‌ها را با باغ‌های نام‌برده شده در متون انطباق داد. شاخص‌ترین بنای محله، مسجد پیرحسین دامغانی است که پیش‌تر ذکر آن رفت و قدمت آن به قرن نهم هجری باز می‌گردد. دکتر خادم‌زاده مؤلف محلات تاریخی شهر یزد، از دیگر بناهای شاخص محله به آب‌انبار گلشن، مسجد امام سجاد، حسینیه کوچه‌بیوک، آب‌انبار حسینیه و درمهر کوچه‌بیوک اشاره می‌کند. خانه لوک‌زاده از دیگر بناهای ارزشمند محله کوچه‌بیوک است که در فهرست آثار ملی ایران نیز به ثبت رسیده است.

با اینهمه ارزشمندی و اهمیت اسنادی برای شهرسازی ایرانی متأسفانه در حرکتی که بشدت ناآگاهی و عدم فهم تاریخی از شهر در آن مشهود است دست به ایجاد خیابانی زده که همه این میراث فرهنگی را بیکباره به نابودی میکشاند و این درحالی است که اساسا خیابان‌کشی در درون محدوده‌های تاریخی کاری طرد شده، ضد فرهنگی و ضد توسعه پایدار می‌باشد. اگر اعتباراتی که برای تملک املاک مردم و تخریب هزینه می‌شود را در راستای حفاظت از دستاوردهای تاریخی و فرهنگی مردم بکار گیرند صد البته که تاثیرات

هشدار درباره افزایش دیپ‌فیک:

فناوری هوش مصنوعی که حقیقت را محو می‌کند

دیپ‌فیک به عنوان یک فناوری پیشرفته هوش مصنوعی، توانسته تصاویر و ویدیوهایی جعلی، اما واقعی‌نما تولید کند که تشخیص آنها را دشوار کرده است. با رشد حملات سایبری و کلاهبرداری دیجیتال، این فناوری به تهدیدی جدی برای امنیت اطلاعات و هویت افراد تبدیل شده است.

مطمئننا در سال‌های اخیر، عکس‌ها و فیلم‌های بسیاری دیده‌اید که شکی نداشتید که کاملاً واقعی است، اما با جست‌وجوی اخبار متوجه شدید که کاملاً جعلی بوده؛ این جادوی فناوری دیپ‌فیک است.

در سال‌های اخیر، عکس‌ها و فیلم‌های جعلی بسیاری از افراد مشهور با استفاده از فناوری «دیپ‌فیک» ساخته و در فضای مجازی منتشر شده است و به دنبال آن بینندگان بدون توجه به واقعی بودن آن، فیلم‌ها و تصاویر منتشر شده را باور کرده و از طریق اشتراک‌گذاری، به انتشار بیشتر آن کمک کردند.

تصاویر و فیلم‌هایی که هیچ‌گونه انطباقی با حقیقت ندارند، اما آنقدر واقعی است که به‌سختی می‌توان متوجه جعلی بودن آن‌ها شد. بسیاری از سیاست‌مداران معروف همچون ترامپ و اوباما و بازیگران و سلبریتی‌ها و مدیران مطرح دنیای فناوری مانند تیلور سوییفت و مارک زاکربرگ، همگی از افرادی بودند که در چند سال اخیر به واسطه عکس‌ها و فیلم‌های جعلی یا سخنرانی‌های ساختگی، به‌نوعی درگیر این فناوری دردرساز شده‌اند.

به نحوی که در فرایند برگزاری انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا، برخی شرکت‌های نرم‌افزاری بزرگ دنیا طرحی برای انجام اقدامات جدی‌تری در مبارزه با اخبار جعلی و دیپ‌فیک را در نظر گرفتند و حتی سازمان اطلاعات آمریکا (FBI) نیز طی بیانیه‌ای درباره ویدئوهایی که با استفاده از دیپ‌فیک ساخته شد و پیش از برگزاری انتخابات در فضای مجازی منتشر شد، هشدار داده بود.

دیپ‌فیک چیست؟

دیپ فیک (DeepFake) یک تکنولوژی تقریباً جدید در حوزه هوش مصنوعی است. اصطلاح «دیپ‌فیک» یا «جعل عمیق» از ترکیب دو واژه Deep به معنای عمیق و Fake به معنای جعلی و دروغین ساخته شده است.

سال ۲۰۱۴ میلادی شخصی به‌نام یان گودفلو (Ian Goodfellow)؛ یکی از پژوهشگران حوزه یادگیری ژرف و هوش مصنوعی، سیستم شبکه مولد تخصصی (Generative Adversarial Network به اختصار GAN) شامل دو مدل مولد و متمایزگر را، به دنیای تکنولوژی معرفی کرد؛ شبکه‌های رقابتی مولد به‌عنوان ابزاری در سیستم‌های هوش مصنوعی برای تولید عکس‌ها و ویدیوهای ساختگی (که در حال حاضر دیپ‌فیک نامیده می‌شود)، به کار می‌روند.

وقتی تکنولوژی مرز واقعیت و دروغ را از بین می‌برد / حملات دیپ‌فیک هر پنج دقیقه یکبار اتفاق می‌افتد

این کشف جدید پس از سه سال، توسط فردی در ساخت یک ویدئو به کار گرفته شد و کاربری که این فناوری را در سال ۲۰۱۷، استفاده کرد نام آن ویدئو را «دیپ‌فیک» گذاشت و ژانر جدیدی با نام «دیپ‌فیک» خلق شد.

به این ترتیب، فناوری هوش مصنوعی مرزهای تکنولوژی را در حوزه «جعل» بسیار پیش برد و اگر در گذشته امکان داشت تنها یک عکس، توسط نرم‌افزارهای گرافیکی دستکاری شود و چیزی خلاف واقع یا به قول معروف فتوشاپی، به بیننده ارائه شود، امروزه فناوری خطرناک‌تری ایجاد شد که می‌تواند چهره و صدای افراد را به‌طرز شگفت‌آوری جابه‌جا و یا تقلید کند و در قالب ویدیوهای باورپذیر منتشر کند.

فناوری دیپ‌فیک می‌تواند بر مبنای هوش مصنوعی، تصاویر و ویدیوهای جعلی، اما «واقعی‌نما» تولید کند و هر فردی را تحت تاثیر خود قرار دهد.

دیپ‌فیک‌ها با بهره‌گیری از یادگیری ژرف (Deep Learning) و حجم عظیمی از داده‌ها و شبکه عصبی مصنوعی ساخته می‌شوند و نتیجه محاسبات پیچیده‌ای هستند که می‌توانند به‌عنوان مثال از دو منبع تصویری مجزا، یک ویدیوی جعلی جدید بسازند، این

دستکاری تنها به ویدئو خلاصه نمی‌شود و با استفاده از آن می‌توان صدا را هم جعل کرد به نحوی که شخصی جمله‌ای را در یک فیلم بگوید که هیچ‌گاه در واقعیت نگفته است.

با وجود اینکه در سال‌های اخیر، بر سواد رسانه‌ای و توجه به «سند» و «واقعیت» برای پرهیز از فریب خوردن با محتواهای جعلی تاکید شده، اما با پیشرفت این فناوری، به نوعی سندها و فکت‌های جعلی تولید شده است و این امر گاهی تشخیص حقیقت را غیرممکن کرده است که موضوعی بسیار خطرناک است.

افزایش کلاهبرداری و جرایم سایبری با استفاده از هوش مصنوعی و دیپ‌فیک

از آنجا که مجرمان سایبری با پیشرفت راه‌های امنیتی در فضای دیجیتال، به تطبیق تکنیک‌ها و روش‌های خود برای یافتن راه‌های جدید ادامه می‌دهند و به دنبال کشف روش‌های جدیدتری هستند، کلاهبرداری با کمک هوش مصنوعی در سطح جهانی به‌طور فزاینده‌ای در حال رشد است.

تحقیقات نشان می‌دهد، در سال ۲۰۴۴ برای اولین بار، جعل اسناد دیجیتال از جعل اسناد فیزیکی، بیشتر شده است و جعل دیجیتال ۵۷ درصد از کل تقلب در اسناد را به خود اختصاص داد.

طبق تحقیقات جهانی، در سال ۲۰۲۴ هر پنج دقیقه یک حمله دیپ‌فیک اتفاق می‌افتد، و جعل اسناد دیجیتال ۲۴۴ درصد نسبت به سال قبل افزایش پیدا کرده است.

این تحقیقات نشان‌دهنده افزایش ۲۴۴ درصدی جعل اسناد دیجیتال در سال ۲۰۲۴ نسبت به سال ۲۰۲۳ و افزایش ۱۶۰۰ درصدی نسبت به سال ۲۰۲۱ است که در آن سال تقریباً تمام اسناد تقلبی جعلی، اسناد فیزیکی بودند.

با افزایش روش‌های کلاهبرداری به کمک هوش مصنوعی، کلاهبرداران اکنون می‌توانند از حملات پیچیده‌تری در مورد اسناد، به ویژه کارت‌های شناسایی (۴۰.۸٪ از حملات در سطح جهانی) استفاده کنند.

کلاهبرداران سایبری از پلتفرم‌های «X as a service» (هر نوع سرویسی که بتوان در محیط ابر و از هر جای دنیا و در لحظه ارائه کرد، مانند خدمات زیرساخت و نرم افزارها) برای فیشینگ، کلاهبرداری و باج‌افزار استفاده می‌کنند.

اشتراک‌گذاری دانش «best practices» (روال مطلوب: روش یا تکنیکی که منجر به نتایج بهتری نسبت به روش‌های دیگر شده و به‌دلیل اینکه به‌طور عام توسط گروهی از افراد خبره یک رشته یا موضوع پذیرفته شده، به‌عنوان یک شاخص استفاده می‌شود.) و استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی مولد GenAI (نوعی از هوش مصنوعی که محتوای جدیدی مانند متن، تصاویر، فیلم و صدا تولید می‌کند) ایجاد حملات جعل دیجیتال و حملات تزریقی (Injection) پیچیده را تسهیل می‌کند.

در یک حمله از نوع تزریقی، مهاجم یک برنامه با ورودی مشکوک را تحت تأثیر قرار می‌دهد، به این صورت که مفسر وب این ورودی را به‌عنوان بخشی از یک دستور پردازش می‌کند و نحوه اجرای آن نرم افزار را تغییر می‌دهد.

حملات تزریقی، قدیمی‌ترین و مضرترین حملات علیه برنامه‌های کاربردی وب هستند، این حملات ممکن است منجر به از دست دادن داده‌ها، از بین رفتن یکپارچگی داده‌ها، سرقت داده‌ها، انکار سرویس و به خطر افتادن کلی سیستم شود، معمولاً اصلی‌ترین علت آسیب‌پذیری از طریق حملات تزریقی اعتبار سنجی ناکافی ورودی کاربران است.

افزایش کلاهبرداران آماتور و غیرسازمان‌یافته

هرچند از لحاظ تاریخی، بزرگترین تهدیدها از طریق حلقه‌های کلاهبرداری سازمان‌یافته بوده است. اما با توجه به تحقیقات انجام شده، احتمالاً با پیشرفت تکنولوژی در زمینه هوش مصنوعی، تعداد کلاهبرداران آماتور و مجرمان غیرسازمان‌یافته افزایش پیدا می‌کنند، که این افراد هم حجم حملات و هم تعداد حملاتی که از تکنیک‌های پیچیده استفاده می‌کنند، را افزایش می‌دهند.

دیپ‌فیک، به این دلیل مورد توجه سازمان‌های جهانی قرار گرفته

است، که ترفندهای کلاهبرداری در فضای مجازی مانند فیشینگ، که تشخیص آن‌ها نسبتاً راحت است، به‌سرعت جای خود را به دیپ‌فیک‌های بیش از حد واقعی و هویت‌های مصنوعی تولید شده توسط هوش مصنوعی می‌دهد.

افزایش نرم‌افزارهای تعویض چهره و ابزارهای GenAI به کلاهبرداران این امکان را می‌دهد تا حملات کلاهبرداری بیومتریک (جعل هویت اشخاص) را بسیار باورپذیر انجام دهند. ظرفیت استفاده مخرب از این فناوری بسیار گسترده است و شامل افتتاح حساب‌های تقلبی، تصاحب حساب، کلاهبرداری‌های فیشینگ و کمپین‌های اطلاعات نادرست می‌شود.

حوزه‌های مالی: هدف اصلی مجرمان

سه هدف اصلی مجرمان در سطح جهان (سال ۲۰۲۴) همگی مربوط به خدمات مالی در سه حوزه رمزآزاری، بانکی و بانک‌های سنتی بود، به‌طوری که تلاش برای کلاهبرداری در حوزه ارزهای دیجیتال تقریباً دو برابر تعداد تلاش‌ها در مقایسه با سایر حوزه‌ها بود.

پلتفرم‌های کریپتو (رمزآزاری) بالاترین آمار در زمینه تلاش برای کلاهبرداری را به خود اختصاص داده‌اند که نسبت به سال گذشته ۵۰ درصد افزایش یافته و از ۶.۴ درصد در سال ۲۰۲۳ به ۹.۵ درصد در سال ۲۰۲۴ رسیده است. این موضوع می‌تواند به دلیل رسیدن رمزآرها به بالاترین قیمت خود در سال ۲۰۲۴ باشد و این موضوع، فعالیت در زمینه رمزآرها را برای کلاهبرداران بسیار جذاب کرده است.

بنابراین، تغییرات بسیاری که در چشم‌انداز کلاهبرداری جهانی، از طریق افزایش قابل توجه حملات پیشرفته و مبتنی بر هوش مصنوعی ایجاد شده است، هشدار می‌دهد که همه مدیران کسب‌وکارها و کاربران باید آن را جدی بگیرند.

آخرین اطلاعات و داده‌ها نیز بر این روند هشداردهنده تأکید می‌کند و نشان می‌دهد که کلاهبرداران چگونه به سرعت در حال تکمیل و بهبود روش‌ها و تکنیک‌های خود هستند. از آنجا که این تهدیدهای فراگیر، دولت و افراد را به طور یکسان تحت تأثیر قرار می‌دهند، تیم‌های امنیتی برای پیش افتادن از کلاهبرداران، باید استراتژی‌های خود را دائماً به روزرسانی کنند و با روش‌های جدید تطبیق دهند، و نظارت بر این تهدیدها را در اولویت قرار دهند و سازمان‌های خود را برای رویارویی با این واقعیت جدید آماده کنند. این موضوع امری اجتناب‌ناپذیر است که راه فراری از آن وجود ندارد.

چگونه دیپ‌فیک را تشخیص دهیم؟

هرچند توجه رسانه‌ها و کاربران اینترنتی به پدیده «دیپ‌فیک» کم‌رنگ شده است اما، تکنیک دیپ‌فیک همچنان در فهرست تکنولوژی‌های شگفت‌آور قرار دارد و پژوهشگران بسیاری در حال بهبود روش‌های آن هستند.

برای کشف و جلوگیری از گسترش دیپ‌فیک نیز باید از هوش مصنوعی کمک گرفت. در حال حاضر، راه‌هایی وجود دارد تا یک عکس یا ویدیوی جعلی را تشخیص داد. دقت در نشانه‌های زیر می‌تواند به تشخیص یک تصویر یا ویدئوی جعلی کمک می‌کند:

وجود ناهماهنگی در پوست یا موی شخص؛ مخصوصاً جایی که تارهای مو در حاشیه عکس قابل مشاهده است. دقت به لبه صورت‌های جابه‌جا شده؛ تکنولوژی دیپ فیک هنوز نمی‌تواند لبه‌های چهره را بدون نقص جابه‌جا کند و در طول یک ویدئو، هنگام حرکت سر سوژه، احتمال زیادی دارد که بشود دیپ فیک را تشخیص داد.

دقت در نورپردازی تصویر؛ جواهرات و دندان‌هایی که بازسازی بدی دارند و افکت‌های نورپردازی عجیبی مانند انعکاس نور در چشم، می‌تواند دیپ‌فیک را لو دهد.

دقت به نور عکس یا فیلم؛ اکثر الگوریتم‌های دیپ‌فیک نور فیلمی را که به‌عنوان مدل برای فیلم جعلی مورد استفاده قرار گرفته حفظ می‌کند، که با نورپردازی در ویدیوی هدف مطابقت ندارد.

عدم تطابق صدای ویدئو با حرکات دهان شخص؛ مخصوصاً اگر صدای اصلی فیلم جعلی با دقت دستکاری و تنظیم نشده باشد.

ت - ادله وقوع جرم، اسامی، مشخصات و نشانی شهود و مطلعان در صورت امکان

ث - مشخصات و نشانی مشتکی عنه یا مظنون در صورت امکان

تبصره - قوه قضائیه مکلف است اوراق متحد الشکل مشتمل بر موارد فوق را تهیه کند و در اختیار مراجعان قرار دهد تا در تنظیم شکوائیه مورد استفاده قرار گیرد. عدم استفاده از اوراق مزبور مانع استماع شکایت نیست.

دانستنی‌های حقوقی

سه‌شنبه ۴ دی ماه ۱۴۰۳ • سال دوم • شماره ۸۷

جرم و مجازات عدم بازپرداخت تسهیلات کلان بانکی

مرجع ذی‌ربط را نیز جلب نماید.

همچنین طبق اصلاح ایجاد شده، در صورت اثبات تبانی مدیران بانکی در اعطای تسهیلات و یا اثبات غیرقانونی بودن تسهیلات اعطایی مدیرعامل بانک، اعضای هیئت مدیره، هیئت عامل و همچنین کلیه مدیران ذی‌مدخل در موضوع با اتهام معاونت در اخلاف در نظام پولی بانکی مواجه شده و علاوه بر تسهیلات گیرنده، مسئولیت کیفری مدیران بانک‌ها نیز در محدوده قانون مجازات اخلاک‌گران و همچنین مبتنی بر محدوده جرم تصرف غیرقانونی قابل اثبات است و حتی به موجب قانون جدید بانک مرکزی قابلیت تعقیب و مجازات در مورد مدیران بانک‌ها از سوی بانک مرکزی نیز وجود دارد.

مجازات عدم بازپرداخت تسهیلات کلان بانکی

مجازات عدم بازپرداخت تسهیلات کلان بانکی نیز باتوجه به ماده ۲ قانون مجازات اخلاک‌گران در نظام اقتصادی کشور تعیین می‌شود. طبق این ماده هر یک از اعمال مذکور در بندهای ماده ۱ (ازجمله عدم بازپرداخت تسهیلات کلان بانکی که به موجب برنامه هفتم به این ماده اضافه شده) چنانچه به قصد ضربه زدن به نظام جمهوری اسلامی ایران و یا به قصد مقابله با آن و یا با علم به‌موثر بودن اقدام در مقابله با نظام مزبور چنانچه در حد فساد فی‌الارض باشد مرتکب به اعدام و در غیر اینصورت به حبس از پنج‌سال تا بیست سال محکوم می‌شود و در هر دو صورت دادگاه به عنوان جزای مالی به ضبط کلیه اموالی که از طریق خلاف قانون به دست آمده باشد حکم خواهد داد.

دادگاه می‌تواند علاوه بر جریمه مالی و حبس، مرتکب را به ۲۰ و ۷۴ ضربه شلاق در انظار عمومی محکوم نماید.

بنابراین با توجه به قانون برنامه هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران، «عدم بازپرداخت تسهیلات کلان بانکی» با اصلاح اخیر قانون مجازات اخلاک‌گران در نظام اقتصادی، به عنوان یک جرم مستقل جرم‌انگاری شده و مصداقی از جرم اخلاف در نظام پولی و بانکی محسوب می‌شود.

مصداق تقلب، احراز می‌شد و در موارد متعددی از پرونده‌های جرایم اقتصادی مستند به کلمه «امثال» در انتهای بند الف ماده یک قانون مجازات اخلاک‌گران در نظام اقتصادی کشور (۱۳۶۹)، به عنوان مصداق جرم اخلاف در نظام پولی ارزی در نظر گرفته می‌شد.

با این توضیح که در بند الف ماده یک قانون مذکور، اخلاف در نظام پولی یا ارزی کشور از طریق قاچاق عمده ارز یا ضرب سکه قلب یا جعل اسکناس یا وارد کردن یا توزیع نمودن عمده آن‌ها اعم از داخلی و خارجی و امثال آن، جرم محسوب می‌شود و مرتکب به مجازات‌های مقرر در این قانون محکوم می‌شود. اما پس از تصویب قانون برنامه هفتم توسعه، «عدم بازپرداخت تسهیلات کلان بانکی»، جرم مستقلی محسوب شده و در حال حاضر با توجه به متن قانون برنامه هفتم، جرم عدم بازپرداخت تسهیلات کلان بانکی، واجد صراحت قانونی است.

طبق تبصره ۳ بند ج ماده ۸ این قانون به انتهای بند الف ماده ۱ قانون مجازات اخلاک‌گران در نظام اقتصادی، عبارت «هرگونه تبانی در پرداخت تسهیلات کلان بانکی» و «عدم بازپرداخت تسهیلات کلان بانکی» اضافه شده است.

تبصره مذکور مقرر می‌دارد: به انتهای بند «الف» ماده (۱) قانون مجازات اخلاف گران در نظام اقتصادی کشور مصوب ۱۹/۰۹/۱۳۶۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی عبارت «و هرگونه تبانی در پرداخت تسهیلات کلان بانکی، ازجمله تامین مالی ترجیحی برای سهامداران خصوصی و سایر اشخاص مرتبط با موسسات اعتباری (موضوع بند «ز» ماده (۱) قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران) و عدم بازپرداخت تسهیلات کلان بانکی» اضافه می‌شود.

لازم به ذکر است به موجب تبصره ماده یک قانون مجازات اخلاک‌گران در نظام اقتصادی، قاضی ذی‌صلاح برای تشخیص عمده یا کلان و یا فراوان بودن موارد مذکور علاوه بر در نظر گرفتن میزان خسارات وارده و مبالغ مورد سوء استفاده و آثار فساد دیگر مترتب بر آن می‌تواند حسب مورد، نظر

هرچند عدم بازپرداخت تسهیلات کلان بانکی، طبق قوانین قبلی قابل پیگیری و مجازات بود، اما پس از اصلاح بند الف ماده یک قانون مجازات اخلاک‌گران نظام اقتصادی در قانون برنامه هفتم توسعه، عنوان مجرمانه مستقل پیدا کرده و صراحتاً جرم محسوب می‌شود.

بر اساس اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم و صحیح استوار است. بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تامین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، است.

بانک‌ها، با اعطای تسهیلات و اعمال سرمایه‌گذاری، نقش مهمی در نظام پولی و مالی کشور دارند. اما وقوع جرایم متعدد در حوزه بانکی منجر به آسیب‌های جدی به اقتصاد کشور می‌شود. با توجه به اهمیت و جایگاه منابع در اختیار بانک‌ها، عدم بازپرداخت تسهیلات بانکی می‌تواند موجب مسئولیت کیفری مشتریان شود.

همچنان که در پرونده‌های مفاسد اقتصادی، اخلاف در نظام بانکی مبتنی بر عدم بازپرداخت تسهیلات اعطایی بانک‌ها به مشتریان، بخش قابل توجهی از جرایم اقتصادی را به خود اختصاص داده است.

جرم‌انگاری عدم بازپرداخت تسهیلات کلان بانکی

هرچند «عدم بازپرداخت تسهیلات بانکی» تا پیش از اصلاحات اخیر قانونی در برنامه هفتم پیشرفت (مصوب ۱۸/۰۴/۱۴۰۳)، عنوان مجرمانه مستقلی نداشت و در قانون نیز تصریح نشده بود، اما «عدم بازپرداخت تسهیلات بانکی» در صورت عدم رعایت مقررات قانونی، اثبات نقض مقررات در روند اعطای تسهیلات بانکی، عدم مصرف تسهیلات در محل، عدم اعتبارسنجی صحیح در اعطای تسهیلات و به طور کلی عدم رعایت بهداشت اعتباری، عموماً به‌عنوان

اثر انحلال قرارداد اصلی بر شرط داوری

و داور اختیار و صلاحیت داوری نداشته است؛ بنابراین رای صادرشده از سوی داوری مرضی الطرفین برخلاف ماده ۲۱۹ و ۲۴۶ قانون مدنی می‌باشد. ایضا اثر فسخ، اعاده به وضع سابق می‌باشد. بدین معنا، با انحلال عقد، تعهدات قراردادی زایل و طرفین آنچه به موجب عقد تصاحب نموده اند می‌بایست مسترد می‌نمایند در صورتیکه داور، رای به محکومیت خواهان‌های دعوی حاضر به پرداخت وجه التزام قراردادی صادر نموده است؛ بنابراین رای داور در این قسمت نیز برخلاف ماده ۲۴۶ قانون مدنی و برخلاف قواعد مربوط به اثر فسخ قراردادی می‌باشد. النهایه دفاعیات وکیل خواندگان را موثر در رد دعوی خواهان‌ها ندانسته با پذیرش جهات اعلامی از سوی وکلای خواهان‌ها به استناد ماده ۱۹۸، بند یک و بند ۷ از ماده ۴۸۹ قانون آیین دادرسی مدنی حکم بر ابطال رای داوری مورخ ۱۰ / ۱۰ / ۱۴۰۲ صادره از سوی داور مرضی الطرفین مهرگان صادر و اعلام می‌نماید. رای صادرشده ظرف ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ قابل تجدیدنظرخواهی در محاکم تجدیدنظر می‌باشد.

داور مرضی الطرفین ا. م. به جهت مخالفت رای با قوانین موجد حق و خروج رای از موضوع داوری و حدود اختیارات و قلمرو صلاحیت داور و موجه و مدلل نبودن و عدم رعایت اصول دادرسی و عدم رعایت مقررات داوری و عدم توجه به دلایل و دفاعیات و عدم مطابقت رای داور با واقع و اوضاع و احوال مسلم قضیه و قرارداد فی مابین طرفین اختلاف، دادگاه با بررسی محتویات پرونده، با ملاحظه دادخواست تقدیمی، دفاعیات وکیل شرکت خوانده و با ملاحظه رای داوری، آنچه نتیجه موضوع رای داوری قرار گرفته است؛ حکم به تایید فسخ قرارداد فروش کارخانه مورخ ۲۶ / ۶ / ۱۳۹۹ و محکومیت خوانده داوری (خواهان) به پرداخت وجه التزام قراردادی بابت تاخیر در پرداخت چک‌ها، می‌باشد. دادگاه در مقام ارزیابی و استنتاج، با توجه به اینکه فسخ از موجبات انحلال عقد محسوب می‌گردد؛ و صراحت ماده ۲۱۹ قانون مدنی نیز موید همین موضوع است؛ و نظر به اینکه با فسخ، شرط ضمن ان نیز باطل می‌شود؛ و ماده ۲۴۶ قانون پیش گفته در این خصوص اشعار دارد. در صورتی که معامله به واسطه اقاله یا فسخ بهم بخورد شرطی که در ضمن ان شده است. باطل می‌شود. نتیجه آنکه با فسخ قرارداد، شرط داوری ضمن عقد، باطل

فسخ از موجبات انحلال عقد محسوب می‌گردد، بنابراین با تحقق آن، عقد اصلی و شرط ضمن آن باطل می‌شوند. با توجه به اینکه فسخ از موجبات انحلال عقد محسوب می‌گردد؛ با تحقق فسخ مطابق ماده ۲۴۶ قانون مدنی، عقد اصلی و شرط ضمن آن باطل می‌شوند؛ بنابراین با فسخ قرارداد، شرط داوری ضمن عقد، باطل و داور اختیار و صلاحیت داوری نداشته است.

رای دادگاه بدوی

خواسته: ابطال رای داور (غیرمالی)

به تاریخ ۲۴ / ۱۲ / ۱۴۰۲ در وقت فوق العاده شعبه بتصدی امضاکننده ذیل تشکیل است. پرونده تحت نظر است. دادگاه با بررسی محتویات پرونده، ختم رسیدگی را اعلام و با استعانت از خداوند متعال مبادرت به صدور رای می‌نماید.

رای دادگاه

درخصوص دادخواست س. ف. خ. ا. ز. پ. با وکالت م. ک. م. ف. به طرفیت ا. ع. ع. ۲ ص. ع. ۳ شرکت تولیدی و بسته بندی فراورده‌های گوشتی گوهرنگین با کالت م. ر. به خواسته ابطال رای داوری مورخ ۲۰ / ۱۰ / ۱۴۰۲ صادر شده از سوی

هشدار پلیس فتا درباره کلاهبرداری با پیامک‌های جعلی قرعه‌کشی و مسابقات

شما برنده شده‌اید

سوی پلیس انجام شود.

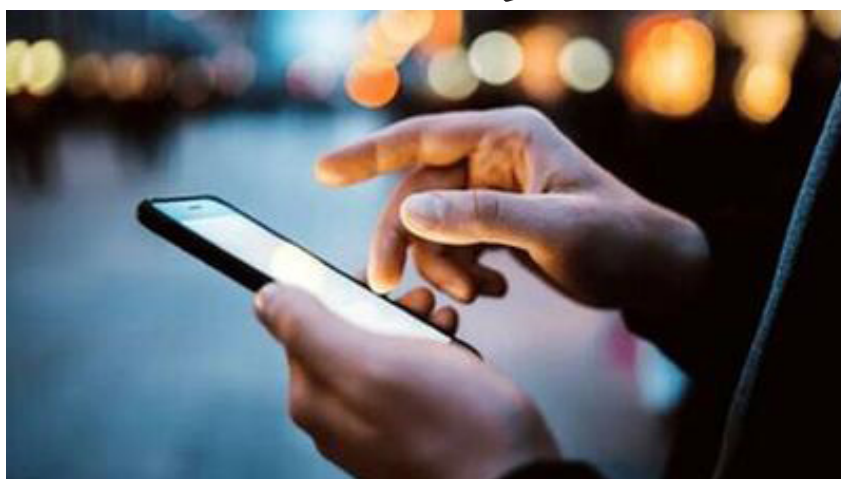
هشدار پلیس فتا نسبت به هک حساب بانکی با ترغیب برنده شدن

پلیس فتا علاوه بر هشدارهایی که دائما نسبت به جرایم سایبری و اینترنتی همچون کلاهبرداری از طریق اپلیکیشن‌های جعلی همراه بانک، کلاهبرداری از طریق اجاره حساب بانکی و رمز ارزی، فیشینگ و کلاهبرداری‌های سایبری در برنامه‌های داخلی و جرایم و کلاهبرداری‌هایی از این دست داشته و راه‌حل‌های مقابله با این نوع جرایم را به اطلاع مردم رسانده است، در این مورد نیز به شهروندان هشدار داده و روش پیشگیری از وقوع این جرم را اطلاع‌رسانی کرده است.

پلیس فتا طی سال‌های گذشته بارها و بارها به شهروندان در رابطه با هک حساب بانکی از طریق تماس‌ها و پیامک‌های کلاهبرداری با عنوان برنده شدن در مسابقه، جشنواره و قرعه‌کشی هشدار داده و به مردم توصیه کرده است برای جلوگیری از اینگونه کلاهبرداری‌ها پس از تماس از سوی کسانی که ادعای برنده شدن شما در مسابقه‌ای را دارند به هیچ عنوان کد بانکی ارسالی را به فرد تماس گیرنده ندهید. با افزایش کلاهبرداری‌ها از این طریق، در روزهای اخیر نیز پلیس فتا پیامک هشدار دیگری با مضمون زیر را برای شهروندان ارسال کرده است:

«شما برنده شده‌اید!»

شهروند گرامی؛ تماس‌های تلفنی و اعلام برنده شدن در قرعه‌کشی، شگرد کلاهبرداران برای خالی کردن حساب شماست. قرائت کد ارسالی برای افراد دیگر برابر با هک حساب‌های بانکی‌تان است. اکیدا از قرائت کدهای دریافتی برای دیگران خودداری نمایید.» لازم به ذکر است شهروندان در صورت بروز چنین مواردی و اطلاع از هرگونه فعالیت مجرمانه در فضای مجازی، موضوع را جهت پیگیری از طریق سایت پلیس فتا به آدرس www.fata.gov.ir (بخش گزارشات مردمی) و یا از طریق شمار تماس ۰۹۶۳۸۰ به پلیس فتا اطلاع دهند.

که حتی بسیاری از افراد تحصیل کرده نیز فریب این ترغیب را خورده و به راحتی اطلاعات بانکی و رمز شخصی خود را در اختیار کلاهبرداران قرار داده‌اند و حسابشان خالی شده است.

روش‌های پیشگیری از کلاهبرداری از طریق ترغیب برنده شدن

شهروندان باید دقت داشته باشند: هر گونه تماس تلفنی، پیامکی و یا پیام در شبکه‌های اجتماعی به بهانه برنده شدن در مسابقات، جشنواره و ... و درخواست اطلاعات حساب بانکی و کد پیامک شده با هدف کلاهبرداری است. در صورت دریافت پیامک و یا تماسی مبنی بر برنده شدن، از پاسخگویی و ارسال کد خودداری کنند. تحت هیچ شرایطی برای دریافت وجه نیازی به مراجعه به دستگاه عابر بانک وجود ندارد. به هیچ عنوان رمز شخصی ارسالی از سوی بانک که معمولا با عنوان مجرمانه نیز ارسال می‌شود تحت اختیار هیچ فردی قرار ندهند. شهروندانی که قربانی این روش‌ها می‌شوند، باید بدانند که می‌توانند با اقدام به موقع از طریق پلیس فتا، پول خود را بازگردانند. طبق اعلام پلیس فتا، هر فردی که متوجه برداشت غیرمجاز از حساب بانکی خود می‌شود، باید در دقایق اولیه و حداکثر طی یک ساعت با شماره تلفن پلیس فتا ۰۹۶۳۸۰ تماس بگیرد تا از این طریق اقدامات لازم برای بازگرداندن وجه از

پلیس فتا با هشدار نسبت به افزایش کلاهبرداری‌ها با ترغیب تماس و پیامک برنده شدن در مسابقات و قرعه‌کشی، اعلام کرد این شگرد جدید برای خالی کردن حساب‌های بانکی مردم به کار می‌رود. شهروندان باید از افشای اطلاعات بانکی و ارسال کدهای مجرمانه به افراد ناشناس خودداری کنند.

امروزه یکی از شایع‌ترین روش‌های کلاهبرداری، پیامک‌های حاوی برنده شدن در مسابقه، جشنواره و قرعه‌کشی و تماس‌هایی است که از سوی افراد سودجو با مردم گرفته می‌شود. این افراد با ادعای برنده شدن فرد در مسابقه، اقدام به دریافت شماره کارت و اطلاعات حساب بانکی وی می‌کنند. کلاهبرداران طی تماس تلفنی یا ارسال پیامک به افراد، موضوع برنده شدن در قرعه‌کشی یا مسابقه را مطرح می‌کنند و در ادامه با دریافت اطلاعات بانکی طریق اقدام به خالی کردن حساب مردم می‌کنند. نحوه کلاهبرداری با ترغیب برنده شدن در مسابقه و قرعه‌کشی

کلاهبرداران در این ترغیب، خود را از طرف جاهایی مانند فروشگاه‌ها، شرکت‌های ارتباطی و یا سازمان‌هایی مثل صداوسیما و حتی بانک و ... معرفی کرده و با فریب کاربران به بهانه برنده شدن در مسابقه و قرعه‌کشی، یا فرد قربانی را جهت دریافت مبلغی که برده به پای دستگاه‌های خودپرداز هدایت کرده و اقدام به دریافت اطلاعات بانکی و رمز شخصی می‌کند و یا اینکه به طور مستقیم اطلاعاتی مانند شماره کارت، رمز دوم و تاریخ انقضای کارت فرد را دریافت کرده و سپس از او می‌خواهند تا رمز شخصی ارسال شده به تلفن همراه خود را برای آن‌ها قرائت کند و به این طریق حساب بانکی این فرد را خالی می‌کنند.

کلاهبرداران سال‌هاست که از این روش برای خالی کردن حساب مردم استفاده می‌کنند. هرچند در نگاه اول شاید این ترغیب ساده به نظر برسد و به راحتی قابل شناسایی باشد اما با توجه به تبحر کلاهبرداران در فضا سازی، مجرمان با چرب‌زبانی از طریق طرح موضوع برنده شدن از غافلگیری قربانیان سواستفاده کرده و آن را فریب می‌دهند، تا جایی

احکام دادگاه صلح تا نصاب پانصد میلیون ریال، قابل فرجام‌خواهی است؟

است، آیین دادرسی و ترتیبات رسیدگی، صدور رأی و اجرای احکام دادگاه صلح حسب مورد تابع قوانین و مقررات حاکم بر دادگاه‌های حقوقی و کیفری است» و با عنایت به حکم صدر ماده ۳۶۷ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹ که آراء دادگاه‌های بدوی را که به علت عدم درخواست تجدید نظر قطعی یافتند، قابل فرجام‌خواهی دانسته است و با لحاظ تبصره ۵ ماده ۱۲ قانون صدرالذکر، آراء دادگاه‌های صلح فقط نسبت به خواسته بیش از پانصد میلیون ریال که به جهت عدم تجدید نظرخواهی قطعی یافتند، قابل فرجام‌خواهی است.

نظریه مشورتی شماره ۵۵۸/۱۴۰۳/۷ اداره کل حقوقی قوه قضاییه

استعلام:

با توجه به قطعیت احکام مالی دادگاه صلح تا نصاب پانصد میلیون ریال، آیا این احکام قابل فرجام‌خواهی است و یا آنکه صرفا احکام بیش از پانصد میلیون ریال قابل فرجام‌خواهی است؟

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه:

با توجه به این‌که وفق ماده ۱۷ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲: «در مواردی که در این قانون حکمی تعیین نشده

اداره کل حقوقی قوه قضاییه طی نظریه مشورتی مورخ ۱۴۰۳/۰۹/۰۴، به سوالی در رابطه با نصاب فرجام‌خواهی در احکام دادگاه‌های صلح پاسخ داد.

اداره کل حقوقی قوه قضاییه طی نظریه مشورتی مورخ ۱۴۰۳/۰۹/۰۴، به سوالی در رابطه با نصاب فرجام‌خواهی در احکام دادگاه‌های صلح پاسخ داد. طبق این نظریه مشورتی آراء دادگاه‌های صلح فقط نسبت به خواسته بیش از پانصد میلیون ریال که به جهت عدم تجدید نظرخواهی قطعی یافتند، قابل فرجام‌خواهی است.